

רשומות

הצעות חוק

5 בנובמבר 1990

2018

י"ז בחשון התשנ"א

צמוד

8	חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 32), התשנ"א-1990
12	חוק חיילים משוחררים (תיקון מס' 2), התשנ"א-1990
12	חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 5), התשנ"א-1990

חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 32), התשנ"א-1990 [348]

1. בסעיף 1 לחוק שירות המדינה (גימלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970¹ (להלן – החוק העיקרי), ההגדרה "תקופת שירות" – תימחק.
2. בסעיף 15 לחוק העיקרי, בפסקה (4), במקום "מי שפוטר" יבוא "עובד שהוא אחד מאלה: עובד שירותי הבטחון כמשמעותו בפרק ג'¹, שגריר או ציר, שפוטר".

דברי הסבר

הפכה להיות, במקרים רבים, "קרב קפיצה" כלכלי נוח לעובדים במיטב שנותיהם המבוקשים להיות "מפוטרים" כדי שיוכלו לזכות בקצבה ולהמשיך במקביל בעבודה פוריה ומכניסה במקום עבודה אחר, ולעתים קרובות מדובר במקום עבודה הניזון אף הוא מקופת המדינה או מקופת הציבור, אם במישרין ואם בעקיפין.

תשלום קצבה לאדם הנמצא במיטב שנותיו והמשתכר היטב למחיתו, אינו מוצדק מבחינה כלכלית, מוסרית וציבורית. תופעה זו אינה קיימת במדינות מתוקנות בעולם המערבי ויש לבטלה.

עוד יש לציין כי תשלום פנסיה תקציבית לרבות פנסיונרים צעירים, הן בשירות המדינה והן בגופים ציבוריים שתנאי הגמלאות של עובדיהם מבוססים על החוק העיקרי (כגון: רשויות מקומיות, תאגידים שהוקמו על פי חוק), מהווה נטל תקציבי כבד ההולך וגדל עם השנים.

מן הראוי להדגיש כי בקרנות הפנסיה אין אפשרות לקבל קצבה לפני גיל 65 עקב פיטורים. סעיף 15(4) מהווה איפוא חריג לעומת המקובל לגבי רוב העובדים בארץ ויש בכך העדפה בלתי מוצדקת של עובדי שירותים לעומת הסקטור היצרני, שזכויות העובדים בו מובטחות, בדרך כלל, בקרנות הפנסיה.

מוצע עליכן לבטל את ההוראה המזכה בקצבה עובד שפוטר לאחר 10 שנות שירות וגילו מעל 40, אלא אם כן פוטר מהשירות כשגריר או כציר או כעובד שירות הביטחון.

ההוראות הקובעות זכאות לקצבה לפני גיל 60 כשהפריי שה נובעת מטעמי מצב בריאות לקוי, וכן זכויות הפרישה המוקדמת של שוטרים, סוהרים, ועובדי שירותי הבטחון, יישארו בעינם.

סעיף 1 "תקופת שירות" בחוק העיקרי מוגדרת כ"תקופת שירות רצופה שחלה לאחר שהעובד הגיע לגיל 18". לפי זה תקופת עבודה בשירות המדינה שלפני גיל זה אינה מוכרת לצורך גימלאות, והוא הדין בפעילות המזכה להגדלה מכוח הקריטריונים לפי סעיף 100(ב) לחוק (פעילות ציונית, אות על"ה וכ"ר"ב). מוצע שגם תקופת עבודה מתחת לגיל 18 תוכר לענין הזכאות לגמלה וממילא גם לענין הגדלת שירות על פי הקריטריונים האמורים.

סעיף 2 סעיף 15(4) לחוק העיקרי קובע לאמור:

"זכות לקצבת פרישה

15. אלה זכאים לקצבת פרישה:

...

(4) מי שפוטר לאחר עשר שנות שירות מסיבה אחרת כשהוא בגיל 40 או יותר ולא נפסל לשירות המדינה לפי החלטת בית הדין למשמעת; אלא שאם פוטר כאמור על פי החלטת בית הדין למשמעת, בלי שנפסל לשירות, ולפני שהגיע לגיל 60, או לגיל 55 לאחר עשרים וחמש שנות שירות, רשאי בית הדין להחליט שאינו זכאי לקצבת פרישה, כולה או מקצתה."

הרעיון העומד בבסיסה של הוראה זו הוא הרצון לשמור על זכויותיו הסוציאליות האלמנטריות של עובד, שלאחר שנות שירות ארוכות במדינה ובגיל מבוגר יחסית, מוצא עצמו מפוטר מהשירות ומתקשה למצוא עבודה אחרת. הכוונה היתה להבטיח לעובד כזה קצבה לפי משך שירותו, כדי שיישמרו לו אמצעי קיום מינימליים ושלא יפול למעמסה על הציבור. ברם, הנסיון המצטבר של שנים רבות בהפעלת החוק מגלה שפני הדברים שונים במידה רבה. הזכות האמורה

(1) בסעיף קטן (א), במקום "מששה חדשים" יבוא "משלוש שנים";

(2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) נציב השירות רשאי להאריך את המועד למתן הודעה לפי סעיף קטן (א), אם ראה טעם ראוי לכך."

4. בסעיף 32(ב) לחוק העיקרי, בכל מקום, אחרי "70% מהמשכורת הקובעת" יבוא "או על 100% ממנה, אם מלאו לו 65 שנים או 60 שנים בשוטר".

דברי הסבר

הפסקאות האמורות, החל מהחודש המתחיל אחרי יום תחילת אי-כושרו וכל עוד נמשך אי-כושרו האמור או כל עוד רואים אותו כמובטל לפי האמור בסעיף 1127 לחוק הביטוח הלאומי."

לפי זה עובד, בכל גיל שהוא, שפרש מהשירות לאחר 10 שנות עבודה, רשאי לבקש "הקפאה" של זכויותיו לגמלה עד שיגיע לגיל 65. לעומת זאת, גיל הפרישה שבו עובד פעיל זכאי לצאת לקצבה על פי רצונו הוא 60. מוצע לחקן את החוק כך שהעובד שפעל על פי סעיף 17א לחוק העיקרי יהיה זכאי לתשלום הקצבה כבר מגיל 60, בדומה לזכותו של העובד הפעיל לצאת בגיל זה לגמלה. עוד מוצע לאפשר הגשת בקשה להקפאה כאמור גם לאחר 6 חדשים ממועד סיום השירות.

סעיף 4 סעיף 32 לחוק קובע מגבלה על מי שזכאי לשתי קצבאות לפי החוק או לקצבה לפי החוק יחד עם קצבה מאוצר המדינה לפי חוק אחר או מקופה ציבורית (למשל גימלאי של צה"ל שהוא זכאי לקצבה גם לפי החוק העיקרי). במקרה כזה קובע החוק כי הגימלאי אינו זכאי לקבל קצבה בשיעור העולה על 70% מהמשכורת הקובעת הגבוהה בין השתיים.

מוצע להקל במגבלה זו לגבי מי שגילו 65 או יותר, כך שבמקום 70% ייאמר 100%. הוראה דומה קיימת לגבי נושאי משרה שיפוטית ושאייריהם (ללא הגבלת גיל). יש מקום לאמץ אותה גם לגבי עובדים שחל עליהם החוק העיקרי ואשר מלאו להם 65 שנים כאמור או 60 שנים במקרה שהם שוטרים, באשר אין הצדקה לשלול מהם לחלוטין את הזכויות שצברו מכוח שירותם האחר במדינה, בצה"ל או ב"קופה הציבורית".

זוה נוסחו של סעיף 32(ב) לחוק העיקרי:

"הגבלת גמלאות כפל

... 32.

(ב) היה אדם זכאי לגמלאות כפל וסך כוללם, לרבות אותו חלק מהן שהיוון, עלה על 70% מהמשכורת הקובעת, חופחת הקצבה לפי חוק זה או אחת משתי הקצבאות לפיו, הכל לפי הענין, בסכום שבו עודף סך כל גמלאות הכפל על 70% מהמשכורת הקובעת; הוראה זו לא תחול על קצבת יתום ועל קצבה שלא לפי חוק זה המגיעה מכוח שירות בממשלת ישראל."

סעיף 3 סעיפים 17א ו-46(ג) לחוק העיקרי קובעים לאמור:

"יציאה מוקדמת לקצבה

17א. (א) עובד שנסתיים שירותו לאחר ששירת עשר שנים, ואינו זכאי לקצבת פרישה על פי הוראות אחרות של חוק זה, רשאי להודיע בכתב לנציב השירות לא יאוחר מששה חדשים ממועד סיום שירותו כי הוא בוחר בזכויות לגימלאות לפי חוק זה עקב סיום השירות, ומשעשה כן יחול עליו סעיף 46(ג); אולם אם נפסל העובד לשירות בהחלטת בית הדין למשמעת, או החליט בית הדין, אף בלי שפסל אותו לשירות, שלא תשלום לו קצבת פרישה, כולה או מקצתה, תפקע או תצומצם תחולתו של הסעיף לפי הענין.

(ב) סעיף זה אינו חל על מי שקיבל פיצויים עקב סיום שירותו וכן על מי שזכויותיו לגימלאות עקב שירותו נשמרו על פי סעיפים 86 או 92 או על פי חוק אחר."

"מאימתי משלמים קצבה

... 46.

(ג) עובד שבחר בזכויות לגימלאות לפי סעיף 17א, תשלום לו קצבת פרישה, על אף האמור בסעיף קטן (א), מהחודש המתחיל אחרי היום שבו הגיע לגיל 65; ואולם -

(1) אם פרש העובד לפני הגיעו לגיל 65 מכל עבודה או משלח-יד, מסיבות מצב בריאות לקוי, והחל לקבל עקב פרישה זו קצבה מכוח חיקוק, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה, תשלום לו קצבת פרישה לפי חוק זה מהחודש שבו החל לקבל את הקצבה עקב הפרישה האמורה וכל עוד משתלמת לו הקצבה האמורה;

(2) אם פרש העובד מכל עבודה או משלח-יד לפני הגיעו לגיל 65 ואינו זכאי לקצבה לפי פסקה (1), תשלום לו קצבת הפרישה לפי חוק זה מהחודש המתחיל אחרי יום הפרישה מכל עבודה או משלח-יד, אך לא לפני תום החודש שבו הגיע לגיל 60;

(3) אם העובד אינו זכאי לקצבת פרישה לפי פסקאות (1) או (2), אך קבעה הוועדה הרפואית כי העובד אינו מסוגל להשתכר כדי מחייתו מחוץ לשירות, תשלום לו קצבת הפרישה גם בתקופה שבה אינו זכאי לה לפי

5. בסעיף 35(ו) לחוק העיקרי, במקום "65" יבוא "60", אלא אם כן הוסיף לקבל משכורת מאוצר המדינה, והן לא יחולו על זכאי לקצבת פרישה שהגיע לגיל 65, אף אם קיבל משכורת מאוצר המדינה".

6. בסעיף 39(ז) לחוק העיקרי, בפסקה (4), במקום "לקצבה בשיעור המרבי" יבוא "לקצבה המרבית", ובסופה יבוא: "בפסקה זו, הקצבה המרבית – הקצבה שלה זכאי מי שמלאו לו 65 שנים, או 60 שנים בשוטר".

דברי הסבר

לפיכך מוצע לתקן את סעיף 39(ז) לחוק ולהבהיר כי גם לגבי מי שגילו פחות מ-65 תהיה התקרה לצורך הקצבה מהרבית לענין קבלת פיצויי הפיטורים – 100%.

וה נוסחו של סעיף 39(ז) לחוק:

"גמלה ופיצוי פרישה
... 39

(ז) עובד שנתקיימו בו ארבעה אלה:

(1) פרש מהשירות לאחר שהגיע לגיל 60:

(2) הוא זכאי לגמלאות כפל לפי סעיף 32(א)(3) או (4), או לקצבת פרישה בנסיבות שחלים עליהן סעיפים 85 או 86, או היה זכאי להן לולא נסתיים שירותו בפטירתו;

(3) תקופת שירותו בפועל מטעם המדינה, בין שחוק זה חל עליו ובין שחוק זה אינו חל עליו אך תקופת השירות מובאת בחשבון על פי סעיף 85, ותקופת עבודתו אצל מעביד אחר שחל עליה סעיף 86, וכן תקופת עבודתו שעליה העובד איננו זכאי לקצבה לפי חוק זה אלא לקצבה או לתשלום כיוצא בה כאמור בסעיף 32(א)(3) או (4), מצטרפות ביחד לתקופה של 35 שנים לפחות;

(4) הוא זכאי לקצבה בשיעור המרבי בשל הקבוע בסעיפים 85 או 86 או על פיהם, או בשל האמור בסעיף 32(ב), או שהיה זכאי לה לולא נסתיים שירותו בפטירתו, יהיו הוא או שאירו, לפי הענין, זכאי לפיצויי פיטורים, אף אם פרש מהשירות מרצון, בשל תקופת השירות העודפת על תקופת השירות המזכות או בקצבה בשיעור המרבי, או על 35 שנים של שירות ועבודה כאמור בפסקה (3), הכל לפי הארוכה שביניהן (להלן – תקופת השירות העודפת)."

סעיף 5 סעיף 35 לחוק העיקרי קובע כי זכאי לקצבת פרישה המקבל גם משכורת מאוצר המדינה או מקופה אחרת שנקבעה על ידי הממשלה כ"קופה ציבורית" יחולו לגביו מגבלות לגבי גובה הקצבה שהוא יכול לקבל בהתחשב בהפרש שבין משכורתו לבין המשכורת הקובעת שלפיה מחושבת קצבתו. על-פי החוק, אם הגיע הזכאי לגיל 60, לא תפחת קצבתו משני שלישים של הקצבה שהיה זכאי לה לולא הוראת סעיף 35, ואילו על זכאי לקצבה שמלאו לו 65 שנה לא חלה כל הגבלה.

מוצע כי החל בגיל 60 תבוטל ההגבלה, וזכאי כאמור יוכל לקבל את מלוא משכורתו, אלא אם כן הוא ממשיך לעבוד בשירות המדינה.

סעיף 6 סעיף 32 לחוק העיקרי קובע הגבלה על גמלאות כפל, ומוצע כאמור להעלות את תקרת ההגבלה לגבי מי שגילו 65, מ-70% ל-100%.

סעיף 39(ו) לחוק העיקרי קובע תשלום פיצויי פיטורים למי שפרש מהשירות לאחר גיל 60, תקופת שירותו בפועל היתה 35 שנים לפחות, והוא זכאי לקצבה בשיעור המרבי. שיעור פיצויי הפיטורים הוא משכורת חודש לכל שנה מעבר ל-35 שנות עבודה.

סעיף 39(ז) לחוק העיקרי מחיל את הוראת תשלום פיצויי הפיטורים, האמורים לעיל גם על מי שזכאי לקצבאות כפל והוא זכאי משני המקורות לקצבה המרבית לפי סעיף 32.

כאמור מוצע בסעיף 4 להגביה את תקרת ההגבלה ל-100% לגבי מי שגילו 65 או יותר, אם התקבל ההצעה, יווצר פער לא מוצדק בין מי שגילו 65 ויותר לבין מי שגילו פחות מ-65 לענין פיצויי הפיטורים. מי שגילו 65 יקבל את פיצויי הפיטורים רק אם סך קצבאות הכפל שלו הגיע ל-100%, ואילו מי שגילו פחות מכך יקבל את הפיצויים כאשר סך קצבאות הכפל שלו הוא רק 70%.

(1) ברישה ובפסקה (1), במקום "65" יבוא "60";

(2) פסקה (2) - בטלה;

(3) בפסקה (3), במקום "לפי פסקאות (1) או (2)" יבוא "לפי פסקה (1)".

8. בסעיף 94(א) לחוק העיקרי, במקום הסיפה המתחילה במלים "אם שירת חמש עשרה שנה, יהא גילו אשר יהא, או אם הגיע לגיל 60 אחרי עשר שנות שירות" יבוא "אם שירת עשר שנים", ובסופה, במקום "עשר שנות שירות" יבוא "שבע שנות שירות".

דברי הסבר

סעיף 8 סעיף 94(א) לחוק קובע לאמור:

"עובד שנתקבל בהגבלה מחמת מצב בריאותו

94. (א) עובד אשר הועדה הרפואית, או רופא בשירות המדינה ששר הבריאות מינהו לכך, קבעו בשעת קבלתו לשירות או לאחר מכן, אך לא יאוחר משנה מיום קבלתו לשירות, כי ביום קבלתו לשירות היה מצב בריאותו לקוי, ובגלל זה הותנה כי שירותו לא ישא זכות לגמלאות (להלן - הגבלת זכות הגמלה) - יחול חוק זה עליו, על אף המותנה, אם שירת חמש עשרה שנה, יהא גילו אשר יהא, או אם הגיע לגיל 60 אחרי עשר שנות שירות; וכן יחול חוק זה על שאיריו, על אף המותנה, אם נפטר אחרי עשר שנות שירות."

סעיף 94 לחוק קובע אם-כן שעובד אשר בעת קבלתו לשירות הוגבלה זכותו לגמלה מטעמים של מצב בריאות לקוי - יחול עליו החוק, על אף ההתניה המגבילה, אם שירת 15 שנה, יהא גילו אשר יהא, או אם הגיע לגיל 60 אחרי 10 שנות שירות. כך נקבע בחוק כי הוא יחול על שאיריו של העובד, על אף ההגבלה, אם נפטר אחרי 10 שנות שירות.

בשנת התשמ"ו תיקן החוק לגבי זכאות שאיריו של עובד שנפטר בזמן שירותו, כך שתקופת ההכשרה המינימלית של 5 שנים, כפי שהיתה עד לתיקון החוק, הועמדה על 3 שנים בלבד. בעקבות תיקון זה, מוצע להפחית גם את התקופה שלאחריה בטלה ההתניה בדבר הגבלה מטעמי בריאות. לגבי עובד מתחת לגיל 60 תהיה התקופה 10 שנים (במקום 15), ובמקרה של פטירה - מוצע כי התקופה תהיה 7 שנים (במקום 10).

סעיף 7 סעיף 46(ג) לחוק קובע לאמור:

"מאימתי משלמים קצבה

... 46.

(ג) עובד שבחר בזכויות לגמלאות לפי סעיף 17א, תשולם לו קצבת פרישה, על אף האמור בסעיף קטן (א), מהחדש המתחיל אחרי היום שבו הגיע לגיל 65: ואולם -

(1) אם פרש העובד לפני הגיעו לגיל 65 מכל עבודה או משלח-יד, מסיבות של מצב בריאות לקוי, והחל לקבל עקב פרישה זו קצבה מכוח חיקוק, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה, תשולם לו קצבת פרישה לפי חוק זה מהחדש שבו החל לקבל את הקצבה עקב הפרישה האמורה וכל עוד משתלמת לו הקצבה האמורה;

(2) אם פרש העובד מכל עבודה או משלח-יד לפני הגיעו לגיל 65 ואינו זכאי לקצבה לפי פסקה (1), תשולם לו קצבת הפרישה לפי חוק זה מהחדש המתחיל אחרי יום הפרישה מכל עבודה או משלח-יד, אך לא לפני תום החדש שבו הגיע לגיל 60;

(3) אם העובד אינו זכאי לקצבת פרישה לפי פסקאות (1) או (2), אך קבעה הוועדה הרפואית כי העובד אינו מסוגל להשתכר כדי מחייתו מחוץ לשירות, תשולם לו קצבת הפרישה גם בתקופה שבה איננו זכאי לה לפי הפסקאות האמורות, החל מהחדש המתחיל אחרי יום תחילת אי-כשרו וכל עוד נמשך אי-כשרו האמור או כל עוד רואים אותו כמובטל לפי האמור בסעיף 1127 לחוק הכיסוח הלאומי."

מתפרסמת כזה הצעת חוק מטעם ועדת הכספים של הכנסת:

[349] חוק חיילים משוחררים (תיקון מס' 2), התשנ"א-1990

1. במקום סעיף 5 לחוק חיילים משוחררים, התשמ"ד-1984, יבוא:
5. הזכויות של חייל משוחרר לפי חוק זה יינתנו לו במשך שלוש שנים מהיום שבו נעשה חייל משוחרר, אולם זכויות המוענקות לפי סעיף 12 יינתנו במשך 10 שנים מהיום שבו נעשה חייל משוחרר.

דברי הסבר

לימודיו התיכוניים או האקדמיים, שלוש השנים הקבועות בחוק מספיקות. ואולם לפי הנסיון שהצטבר בארץ, חלק נכבד מן החיילים המשוחררים המבקשים הלוואות לצרכי שיכון, במסגרת סעיף 12 לחוק, עברו את תקופת שלוש השנים מיום שחרורם מהצבא.

מוצע איפוא להאריך לעשר שנים את תקופת ההטבות לצרכי שיכון לחייל המשוחרר.

חבר הכנסת עמנואל ויסמן

על פי סקרים שונים שערכו משרד הקליטה והמועצה הצייונית התברר כי חלה "הצערה" בגיל היורדים. 60% מכלל היורדים הם כיום כגילאי 21-34. לתופעה זו משמעויות המורות בתחום התברתי והדמוגרפי ורשויות המדינה מצוות להילחם בה בכל תוקף. רבים מהיורדים או קרוביהם מציינים את הקשיים הכלכליים כעילה מרכזית לירידה מן הארץ.

סעיף 5 לחוק חיילים משוחררים מגביל את תקופת ההטבות לחייל המשוחרר לשלוש שנים בלבד. כאשר החייל המשוחרר זקוק לתקופה של הכשרה מקצועית או השלמת

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 188; התשמ"ו, עמ' 243.

מתפרסמת כזה הצעת חוק מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

[350] חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 5), התשנ"א-1990

1. בסעיף 35 לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959 (להלן - החוק העיקרי), אחרי "עובד מדינה" יבוא "הנמנה על בעלי תפקידים שקבע לענין זה נציב שירות המדינה באישור הממשלה".

2. סעיף 51 לחוק העיקרי - בטל.

דברי הסבר

החוק אינו קובע במפורש את סמיכות הגשת הצהרה למועד תחילת עבודתו של עובד מדינה.

הצעת החוק באה לצמצם את תכולת ההצהרה כך שהיא תידרש רק מבעלי תפקידים שיקבע לענין זה נציב שירות

על עובד המדינה להגיש הצהרה על רכוש. חובה זו המוטלת עליו לפי חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, הנה רחבה ביותר וכוללת בתוכה גם הצהרה על נכסי ילדיו הסמוכים על שולחנו וחובותיהם.

¹ ס"ח התשי"ט, עמ' 86; התש"ך, עמ' 99; התשכ"ב, עמ' 25; התשכ"ג, עמ' 110; התשמ"ג, עמ' 34.

דברי הסבר

כלל שימוש במידע המצוי בהצהרות הרכוש של עובדי המדינה.
על פי הצעת החוק ייקבעו בתקנות דרכי ההצהרה, טפסיה ומועדי הגשתה.

חבר הכנסת חני מרום

המדינה באישור הממשלה, מן הטעם העקרוני שיש למעט במסירת מידע אישי ואין להעמיד לרשות מאגר מידע ציבורי פרטים אישיים של עובד מדינה ובניו הזכאים לצנעת הפרט. הנסיון גם מוכיח כי במשך שנות קיומו של החוק לא נעשה

